

Działania wychowawczo-profilaktyczne
w zakresie wychowania do wartości

**Specjalny Ośrodek Szkolno –
Wychowawczy im. Janusza Korczaka
w Żaganiu**

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 910);
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356 z późn. zm.);
3. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 155);
4. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167);
5. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa , o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz.U. 1999 nr 67 poz. 756 z późn. zm.);
7. Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz.U. 1993 nr 17 poz. 78 z poz. zm.);
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. z zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r. poz. 1249 z późn. zm.);

Wprowadzenie

Proces rozwoju wartości u człowieka zaczyna się już od najmłodszych lat i ma istotny wpływ na otoczenie, w którym żyje, a w konsekwencji na społeczeństwo. Oznacza to, że dziecko od samego początku ma wpływ na swoje otoczenie, ale również samo jest na nie podatne. System wartości człowieka budowany jest przez rodziców, rodzinę, nauczycieli, kolegów i koleżanki oraz bliższe i dalsze środowisko, w którym się otacza.

Wychowując młodego człowieka niezwykle ważne jest aby opiekunowie zdawali sobie sprawę z istotności atmosfery jaka panuje w domu i szkole. Przekazywane wartości powinny odbywać się w klimacie porozumienia i dialogu, zarówno w środowisku domowym jak i szkolnym. Te dwie instytucje mają najwięcej do czynienia z dzieckiem i młodzieżą, przez co wywierają na nich istotny wpływ. Ważne jest tutaj również nawiązanie odpowiedniej współpracy, dialogu na linii rodzice/opiekunowie prawni dzieci a nauczyciele i wychowawcy szkolni, ponieważ to co mówią wszyscy wychowawcy musi być spójne oraz ich zachowanie także musi odzwierciedlać nauczane przez nich zasady postępowania i wartości.

Jak napisał John Locke umysł w chwili narodzin jest „czystą kartą, niezapisaną żadnymi znakami” (1955). Umysł taki czeka na zapisanie na drodze zdobytego doświadczenia i edukacji. Oznacza to, że dziecko rodząc się nie ma zakodowanego modelu postępowania, katalogu potrzeb czy zachowań. To wszystko dostaje ucząc się od swojego najbliższego otoczenia. Wychowanie w przyjaznej, pełnej miłości i akceptacji atmosferze, pozbawionej przymusu i ostrej krytyki czy dyscypliny jest bardzo dobrym miejscem do nauki i przyswajania modelu wartości, który jest uznawany przez wychowawców dzieci za słuszny.

Dziecko uczy się dzięki naśladownictwu i modelowaniu zachowania osób starszych, które je otaczają. Obserwuje zachowanie swoich rodziców, dziadków, rodzeństwa, słucha co mówią oraz patrzy jak reagują. Dzięki takiemu zachowaniu buduje w swoim umyśle skrypt zachowania, myślenia, postaw, wartości, itp. Pierwotna hierarchia wartości będzie odwzorowaniem hierarchii wyznawanej przez osoby najważniejsze dla dziecka czyli rodziców, prawnych opiekunów, czy osoby które rzeczywiście sprawują opiekę nad dzieckiem. Nie jest to proste zadanie, dzieci są bardzo czułymi obserwatorami dlatego rodzice muszą żyć w harmonii z deklarowanymi przez nich wartościami. Nierzadko jednak mamy styczność z sytuacją gdy rodzic mówi do swojego dziecka „nie tak cię wychowywałem”, nie rozumiejąc tym samym dlaczego młody człowiek nie jest z nim szczery. Takie zachowywanie jest efektem różnokierunkowego zachowania, np. rodzic uczy wartości „zawsze postępuj zgodnie z prawem” poprzez tłumaczenie czym to jest oraz jakie konsekwencje grożą za nie stosowanie się do ustanowionych zasad, natomiast w rzeczywistości sam postępuje inaczej, np. przechodzi na czerwonym świetle czy w miejscach do tego nie przewidzianych, nie kasuje biletu w autobusie itp. Taki sprzeczny komunikat daje dziecku przyzwolenie do tego samego działania. Innym zachowaniem może być reakcja na pytanie dziecko „Co się dzieje? Czy wszystko w porządku?” Z pozoru proste i jasne do udzielenia pytanie oraz wydające się nie wywierające żadnych konsekwencji więc rodzic odpowiada „Nic się nie dzieje, wszystko jest w porządku”, w sytuacji gdy dziecko widzi zatroskana lub rozgoryczoną minę rodzica. Oczywiście z reguły intencje opiekuna są dobre – nie chce straszyć czy niepokoić dziecka lub uważa, że jest ono jeszcze za młode aby zrozumieć problem – jednak ponownie sygnał wysyłany do podświadomości młodego człowieka jest sprzeczny. Powoduje to, że z czasem dziecko zaczyna powielać taki skrypt, ponieważ np. nie chce martwić swoich rodziców bądź uważa, że

dany temat ich nie dotyczy. Rodzic jednak może wyjść z założenia, że dziecko im nie ufa, nie darzy szacunkiem, że mają z nim zły kontakt bądź jeszcze coś zgoła gorszego. Dlatego ważne jest uświadomienie rodzicom (i nauczycielom), że każde ich działanie może nieść za sobą daleko idące konsekwencje, nawet jeśli w danym momencie wychodzą z założenia, że postępują dobrze. To opiekunowie są osobami, które powinny kształtować prawidłowy system wartości u dzieci i młodzieży szkolnej. Promowane przez nich zasady powinny być proste i zrozumiałe do wieku osoby. Podkreślić więc należy, że wychowanie do wartości będzie tym skuteczniejsze, im bardziej oboje rodzice będą żyć życiem ukształtowanym według tych walorów.

Jak zatem szkoła powinna przekazywać dziecku wartości?

Przede wszystkim należy pamiętać, że to szkoła jest dla ucznia a nie uczeń dla szkoły. Takie myślenie zmienia perspektywę, ułatwia to odejście od kultury nauczania i testów, w której aktywny jest jedynie nauczyciel. Pojawia się nowy sposób nauki, który ułatwia przyswajanie nowej wiedzy i umiejętności oraz zachęca do osiągnięcia coraz lepszych rezultatów. Jest to tak zwana kultura uczenia się, w której uczeń staje się pełnoprawnym uczestnikiem procesu edukacji nastawionej równolegle na kształtowanie postaw i umiejętności oraz przyswajanie wiedzy.

Każda placówka szkolna pragnąc w prawidłowy sposób przekazywać uczniom system wartości powinna skupić się na:

- zaspokajaniu potrzeb emocjonalnych dzieci i budowanie więzi z nimi
Jeśli tylko nauczyciel okazuje uczniom zainteresowanie i szacunek, a nie tylko wymagania, uczniowie są w stanie wiele zaakceptować i zrobić. Stosowanie jedynie wymagań oraz nauczanie w systemie „kar i nagród” nie jest przez uczniów akceptowane i budzi sprzeciw. Dzieci czują się zadowolone i doceniona sytuacja jest zupełnie inna – gdy dziecko czuje, że nie tylko wyniki szkolne ale także ono samo jest dla niego ważne, podejmuje większe starania i wysiłki aby zrealizować oczekiwania dorosłych.
- modelowaniu postaw uczniów
Dzieci uczą się najwięcej przez obserwację oraz późniejsze naśladowanie zachowań osób dorosłych. W efekcie młody człowiek uczy się odczytywać zamiar, przewidywać dalsze postępowanie i komunikować własne emocje i interpretować emocje innych ludzi. Z tego powodu opiekunowie powinni zachować zgodność z tym co mówią, co robią, a tym co jest pokazane i przekazywane uczniom. Nie warto okłamywać dziecka ponieważ i tak będzie wiedziało (choćby na zasadzie przecucia), że coś się nie zgadza, a w konsekwencji samo nauczy się, że można w ten sposób postępować.
Opiekunowie często nie przejawiają spójnego zachowania ponieważ starają się być nieomylni w oczach dziecka. Nie jest to konieczne, gdyż młody człowiek nie potrzebuje nieomylnego dorosłego. Lepiej jest pokazać dziecku w jaki sposób postępujemy gdy się pomylimy, gdy poniesiemy porażkę, pokazywanie jedynie nieomyślności nie jest konieczne, a wręcz przeciwnie takie zachowanie może krępować i zawstydząć młodego człowieka, który jest świadomy tego, że popełnia błędy.
- zachęcaniu uczniów do ciągłego działania

Psycholog Angieli Lee Duckworth z Uniwersytetu w Pensylwani uważa, że wytrwałość jest jednym z czynników, który decyduje o osiągnięciach ucznia w nauce. Niestety takiej cechy nie da się nauczyć na drodze teorii, jedyną możliwością jest praktyka, popełnianie błędów i wyciąganie wniosków ze swoich czynów. Niestety w obecnych czasach rodzice i nauczyciele najbardziej skupiają się na teoretycznych osiągnięciach szkolnych, ocenach, które w przyszłości umożliwią dziecku dostanie się do kolejnej, lepszej szkoły, na wymarzony kierunek uniwersytecki czy wreszcie do upragnionej pracy. Obecnie dzieci i młodzież skupiają się głównie na zbieraniu ocen, a niemal każda aktywność niebędąca teorią jest im zakazana. Opiekunowie uważają, że kiedy dziecko nie bierze udziału w pracach domowych czy wyjściach ze znajomymi, ma więcej czasu na naukę i to jest dla niego lepsze. Niestety prawda jest odmienna, wielu rzeczy tj. rozpalanie ogniska, ostrzenie nożem patyków, nawiązywanie relacji z rówieśnikami i osobami starszymi, gotowania, czy odkurzania nie można nauczyć się w teorii. Młodzi ludzie zdobywają także nowe doświadczenie wychodząc do kina, czy na przysłowiowy „trzepak” ze znajomymi. Warto umożliwić dziecku takie i inne formy aktywności, przesadne bezpieczeństwo nie uchroni dziecka w życiu dorosłym, a wręcz przeciwnie – jeśli wtedy się coś stanie, nie będzie umiało prawidłowo reagować. Z tego powodu warto zachęcać swoich podopiecznych do ciągłego działania, podejmowania prób i nie zniechęcania się przy natrafieniu na trudności czy przy doznawaniu porażki. W takich sytuacjach należy porozmawiać z młodym człowiekiem, przeanalizować sytuację, poznać jego emocjach, zdanie na dany temat i zamiary. Zadaniem osób starszych jest mobilizowanie do dalszego działania, zachęcanie do podejmowania kolejnych prób oraz wspieranie w trudnych sytuacjach.

- stosowanie metod aktywizujących

Młodzi ludzie najlepiej uczą się na własnych doświadczeniach i popełnianych błędach. Wolą sami odkrywać co jest dla nich ważne i dobre, poznać swoje uczucia, potrzeby, preferencje. Rola opiekunów skupia się na prowokowaniu ich do myślenia, pomocy w nazywaniu nowych rzeczy, zachęcaniu do samodzielnego działania. Ważne jest, aby rodzice i nauczyciele regularnie przekazywali informacje co sądzą o ich zachowaniu. Pamiętajmy jednak, że taki feedback powinien zawierać zarówno pozytywne jak i negatywne informacje, nie wolno skupić się jedynie na tych drugich. Takie zachowanie może doprowadzić do braku zaufania dziecka do dorosłego w przyszłości. Dobrze jest wspólnie przeanalizować z młodym człowiekiem sytuacje trudną, problemową, zadawać pytania i zmuszać do zastanawiania nad własnym zachowaniem. Dzięki temu będzie mogło przeanalizować różne formy zachowania. Konieczne jest pamiętać aby nie narzucać młodemu człowiekowi swojego zdania. Można natomiast prowadzić, moderować dyskusję oraz pozwolić młodemu człowiekowi samodzielnie dojść do konstruktywnych wniosków.

Propozycje do Programu wychowawczo-profilaktycznego

Kształtowanie postaw oraz wartości stanowią źródło inspiracji oraz dyrektyw dla dyrekcji szkoły oraz kadry pedagogicznej.

Według Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe: „*Nauczanie i wychowanie - respektując chrześcijański system wartości - za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności.*”.

Działalność wychowawczo-profilaktyczna

Działalność wychowawcza – ma na celu kształtowanie osobowości młodego człowieka, jego postaw, zachowań oraz cech niezbędnych w życiu społecznym. Naszym celem jest przygotowanie ucznia do samodzielnego, poprawnego nawiązywania stosunków międzyludzkich, kształtowania długoterminowych relacji z innymi ludźmi, zachowania etycznego, moralnego i akceptowanego przez społeczność, w której żyje. Ważna jest świadomość oraz istnienie głębokich, skłaniających do refleksji wartości młodego człowieka.

Działalność profilaktyczna - polega na zapobieganiu nieprawidłowościom w somatycznym i psychoruchowym rozwoju młodego człowieka. Naszym zadaniem jest dostarczanie silnych pozytywnych wzorców i przeżyć, wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, rozwijanie posiadanych przez nich zdolności oraz wspieranie ambitnych postaw.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
<p>1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących obecny system wyznawanych przez młodych ludzi wartości.</p> <p>2. Sporządzenie pogłębionej analizy sytuacji problemowej.</p> <p>3. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie efektywnego wychowania do wartości.</p>	<p>- prowadzenie badań, ewaluacji.</p> <p>Przykłady:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ przeprowadzenie badania ankietowego wśród nauczycieli, wychowawców, chętnych rodziców/ opiekunów uczniów, dyrekcji szkoły, w celu zaznajomienia się z wyznawanym przez poszczególne grupy z systemami wartości/ zespół ds. omawianej ewaluacji, za pośrednictwem kompleksowego badania pt. „Wychowanie do wartości” . ○ sporządzenie analizy uzyskanych wyników z badania ewaluacyjnego oraz zapoznanie z nimi całej społeczności szkolnej – zespół ds. omawianej ewaluacji opracowuje raport zawierający interpretację uzyskanych wyników i przedstawia członkom RP zgodnie z harmonogramem. ○ Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych, mających na celu wspieranie pozytywnych wartości wyznawanych przez dzieci i młodzież szkolną, podjęcie działań interwencyjnych mających na celu zmianę aktualnego, niekorzystnego stanu wyznawanych wartości, itp. i/lub j.w.; ○ przeprowadzenie ponownej ewaluacji po około roku czasu od podjęcia działań wychowawczo-profilaktycznych. 			Cała społeczność szkolna

<p>4. Szkolenie kadry pedagogicznej z tematu wartości oraz metod nauczania wychowania w wartościach.</p>	<p>- proponowane pozycje książkowe, - prowadzenie badań, ewaluacji, - udział w seminariach oraz szkoleniach przybliżających tematykę wartości, wartości w edukacji i wychowaniu młodych ludzi oraz sposobów uczenia podopiecznych.</p>			<p>Nauczyciele i wychowawcy</p>
<p>Przykłady:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie nauczycieli i prawnych opiekunów uczniów ze statystykami odnośnie preferowanych postaw i wyznawanych wartości u dzieci na różnych etapach edukacji szkolnej – spotkanie online z psychologiem/ pedagogiem szkolnym; grupa wsparcia ○ zapoznanie z książką „Z dzieckiem w świat wartości” autorstwa Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej, która jest obowiązkową pozycją, poradnikiem wskazującym dlaczego trzeba i w jaki sposób uczyć dzieci wartości; ○ przeprowadzenie wewnętrznych warsztatów z tematów: <ul style="list-style-type: none"> • W jaki sposób uczyć dzieci wartości; • Czym są wartości moralne i dlaczego są potrzebne; • Jakie wartości warto przekazywać młodzieży i czym każda z nich się wyróżnia – np. szacunek, odpowiedzialność, uczciwość, sprawiedliwość, odwaga, samodyscyplina, szczęście, edukacja, oddanie, piękno, mądrość. ○ szkolenie: gdzie i w jakich okolicznościach rodzina powinna poszukiwać pomocy. Nauczyciele zyskają umiejętność wspierania opiekunów dzieci w sytuacjach trudnych, gdy przekazywany system postaw okaże się nie akceptowany przez społeczeństwo – szkolenie prowadzone np.: przez przedstawiciela PPP 				
<p>5. Zwiększenie świadomości w temacie wychowania w wartości przez rodzinę. Uświadomienie ich</p>	<p>- warsztaty dla dorosłych, - spotkania z wychowawcami, psychologiem, pedagogiem szkolnym,</p>			<p>Rodzice/ opiekunowie uczniów</p>

kluczowego znaczenia w edukacji.	- materiały informacyjne, - polecane pozycje książkowe.			
<p>Przykłady:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ działania edukacyjne dla rodziców/ opiekunów uczniów zwiększające ich kompetencje wychowawcze: <ul style="list-style-type: none"> ● zorganizowanie spotkania z psychologiem bądź pedagogiem specjalizującym się w tym temacie – zaznajomienie zebranych ze znaczenia wartości w życiu człowieka. Wytłumaczenie, że wyznawany system wartości oraz preferowane postawy życiowe są bazą do funkcjonowania – to one kształtują dziecko i wyznaczają to kim jest i będzie w przyszłości, jak postępuje wobec innych ludzi, jakie ma przemyślenia, dążenia, pragnienia itp. ● informowanie z jakimi konsekwencjami mogą się spotkać, w sytuacji gdy dziecko nie zostanie zaznajomione z promowanymi, pozytywnymi wartościami społecznymi; ● szkolenie na temat zmian rozwojowych i wynikających z tego zmian systemu wartości; ○ wychowawcy udzielają rodzicom/ opiekunom informacji na temat Poradni Rodzinnych, które specjalizują się w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych, problemów wychowawczych w rodzinie oraz problemów małżeńskich; ○ uświadomienie rodzicom/ opiekunom dzieci jak ważną rolę odgrywa ich podejście oraz wyznawane przez nich wartości – np. jeśli dziecko widzi jeden typ zachowania jednakże rodzic mówi coś co ma znaczenie przeciwne np.: „tak nie wolno robić”, daje dziecku sprzeczne sygnały. W takiej sytuacji trudno spodziewać się, że dziecko i młodzież będą przestrzegać ustalonych zasad, kiedy rodzic ich oczekuje jednakże sam nie przestrzega. Jedynie jednolity, spójny system zachowania i wyznawanych wartości może przynieść oczekiwany skutek – zdania w stylu „mi wolno tak się zachowywać ponieważ jestem starszy”, „zdarzyło mi się to tylko raz”, „mi tak wolno” nie są dla młodego człowieka żadnym wytłumaczeniem. Z tego powodu, jeśli chcemy, aby nasz podopieczny respektował przekazywane mu przez nas wartości, sami musimy ich przestrzegać, dając tym samym dobry przykład; 				

<p>6. Wzbogacenie uczniowskiej wiedzy na temat wartości oraz określenie ich znaczenia w życiu codziennym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - warsztaty, - eventy, happeningi, - „e- wyjścia” do teatru/ filharmonii/ muzeum/ itp., - zajęcia z psychodramy, - e-lekcje, - godziny wychowawcze, - spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym, pracownikami PPP, doradcą zawodowym. 			<p>Uczniowie</p>
<p>Przykłady:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ nauczyciele i wychowawcy pracują nad prawidłowym kształtowaniem postaw uczniów – podejmują działania mające na celu uświadomienie uczniom czym są wartości, dlaczego istotne jest ich posiadania, jakie korzyści niosą dla nich samych – zajęcia prowadzone w formie dram, ćwiczeń ruchowych i aktywujących uczniów do nawiązywania współpracy i większej otwartości na innych; ○ praca z psychologiem/ pedagogiem szkolnym - ćwiczenie w uczniach umiejętności refleksyjnego podejścia do własnych zachowań, wyborów i postaw. Prowadzone ćwiczenia mają na celu wypracować zdolność kontrolowania niechcianych postaw oraz umiejętność monitorowania własnego zachowania. Psycholog/ pedagog prowadzi systematyczne zajęcia zawierające elementy psychodramy, podczas których uczniowie odgrywają trudne sytuacje ze swojej przeszłości w celu odnalezienia alternatywnej, bardziej skutecznej drogi poradzenia sobie w trudnej sytuacji; ○ szkoła organizuje projekt pt.: <u>Rok Wartości</u>. Nauczyciel wybiera 10 wartości, które dzieci określiły jako najbardziej dla nich istotne (informacje, które wartości są najbardziej istotne dla dzieci zawiera Raport stworzony przez psychologa/ pedagoga szkolnego. Następnie należy ustalić rozkład zajęć oraz prac dodatkowych związanych z danym tematem np.: <ul style="list-style-type: none"> ○ we wrześniu omawiana będzie – uczciwość, ○ w październiku – mądrość, ○ w listopadzie – altruizm, 				

- w grudniu – rodzina,
- w styczniu – przyjaźń,
- w lutym – sprawiedliwość,
- w marcu – odwaga,
- w kwietniu – miłość,
- w maju – odpowiedzialność,
- w czerwcu – szacunek,

Można również zaproponować, aby każdym miesiącem zajmowała się jedna bądź dwie wybrane wcześniej klasy, np. klasa 2a i 3b zajmie się altruizmem w listopadzie i z tej okazji zorganizuje konkurs na najlepszą pracę plastyczną i fotograficzną, stworzy krótki wywiad z osobą, która jest dla nich wzorem tej cechy, przygotowuje akademię szkolną (angażując przy jej tworzeniu uczniów innych klas), itp.

Tematy godzin wychowawczych dla uczniów szkoły podstawowej

- zajęcia plastyczne „*ja i moja rodzina*” – zwrócenie uwagi uczniów na emocje, które towarzyszą im w stosunku do różnych członków rodziny. Zadaniem uczniów jest narysowanie/ namalowanie/ wyklejenie/ zrobienie figurek z ciastoliny czy modeliny, członków swojej rodziny. Warto zwrócić uwagę, w jaki sposób dzieci prezentują swoją pracę i poprosić ich o odpowiedź na kilka pytań tj. kto jest dla ciebie najważniejszy, kto jest najmiłszy, najbardziej wymagający, kogo się boisz, z kim spędzasz najmniej, a z kim najwięcej czasu – zajęcia musi przeprowadzić wyspecjalizowany w temacie psycholog. Jeśli uzyskane wyniki wzbudzą wątpliwości bądź pojawią się inne sygnały martwiące, należy skontaktować się z psychologiem lub Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną;
- „*Ja i moje rodzeństwo*” – lekcja wychowawcza poświęcona próbie zastanowienia się nad swoim rodzeństwem bądź jego brakiem – dzieci opisują relacje ze swoim rodzeństwem, natomiast jedynacy przedstawiają swoje funkcjonowanie w rodzinie (można opisać jeden normalny dzień i relacje z rodzicami/opiekunami). Omawiamy trudności wynikające z posiadania rodzeństwa oraz bycia jedynakiem. Szukamy mocnych stron obu relacji oraz występujących w nich podobieństw;
- happening pt. „*Od narodzin do śmierci*” organizowany przez najstarszych uczniów. Podczas wydarzenia odtworzony zostanie film/ wybrane fragmenty „*Ciekawy przypadek Benjamina Buttona*” w reżyserii Davida Finchera, po którym nastąpi czas na refleksje i odpowiedzenie na wcześniej zadane pytania związane ze

znaczeniem życia i umierania;

- „wyjście” do e- teatru na spektakl – przed spektaklem należy zwrócić uwagę uczniów na znaczenie postaw i wartości w życiu człowieka oraz zachęcić do wyszukiwania ich podczas przedstawienia. Można również spróbować zinterpretować jedną konkretną wartość i poprosić uczniów o opisanie sytuacji, kiedy była ona w szczególny sposób widoczna podczas spektaklu; taka aktywność stworzy możliwość przeprowadzenia zajęć z tematyki *savoir-vivre* – nauczyciele tłumaczą uczniom jakie zasady panują w takich miejscach tj. zasady zachowania oraz *dress code*;
- organizowanie twórczych działań z pominięciem czynnika rywalizacji;
- wzbogacanie uczniowskiej wiedzy o sposobach uczenia się, mnemotechnikach – zajęcia przeprowadzone przez wyszkolonego w temacie nauczyciela i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: „Jak się uczyć?” (przeznaczona dla uczniów SP)
- prowadzenie zespołowych zajęć psychoedukacyjnych;
- włączanie młodzieży do podejmowanie działań na rzecz szkoły bądź klasy – organizacja wydarzeń, eventów, akcji charytatywnych, akcji świątecznych, wyjść, wyjazdów;
- modelowanie postaw pomocnego zachowania i empatycznego odczuwania względem drugiego człowieka w trakcie zajęć lekcyjnych oraz zezwalanie do tworzenia nieformalnych, spontanicznych spotkań;
- piknik edukacyjny – spotkanie z rodzinami dzieci. Zorganizowanie pikniku, podczas którego rodziny tworzą zespoły i konkurują w zajęciach sportowych z innymi rodzinami. Podczas spotkania można przeprowadzić zajęcia z gotowania np. przygotowywanie sałatki przez dzieci, a grilla przez osoby starsze. Przyznawana jest najistotniejsza nagroda - *Fair Play*;
- „*Jakim jestem kolegą/ koleżanką*” – dzieci diagnozują swoje relacje ze znajomymi, opisują zachowania, które sprzyjają nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji koleżeńskich oraz doceniają wartość koleżeństwa w swoim życiu
- „*Jakim jestem przyjacielem*” – uczniowie zastanawiają się nad różnicą pomiędzy znajomymi, kolegami i przyjaciółmi, wymieniają cechy dobrego przyjaciela, określają ilu mają znajomych a ilu przyjaciół i zastanawiają się dlaczego z reguły ma się więcej kolegów i koleżanek niż przyjaciół. Doceniają wartość przyjaźni w swoim życiu;
- „*Szanuje siebie i innych*” – uczniowie wyjaśniają jak rozumieją znaczenie słowa szacunek, omawiają w jaki sposób szanują siebie oraz jak zachowują się wobec innych osób, przedstawiają przykłady zachowań

wskazujących na brak szacunku, zastanawiają się czy postawa szacunku jest ważna w dzisiejszym życiu, a jeśli tak to dlaczego – zajęcia prowadzone przez wychowawcę („Savoir-vivre w kontaktach z osobami niepełnosprawnymi”, „Być tolerancyjnym” i „Myślę samodzielnie, czyli koniec ze stereotypami”.

- „*Moje autorytety*” – uczniowie definiują czym jest autorytet, indywidualnie określają cechy takiej osoby a następnie przedstawiają je na forum klasowym (metoda „burza mózgów”). Uczniowie zastanawiają się czy w każdym przypadku autorytet jest dobrym przykładem oraz wskazują własne autorytety.

Zajęcia prowadzone dla wszystkich uczniów:

- zajęcia z arteterapii, czyli terapii przez sztukę – głównym celem jest samopoznanie, relaksacja oraz oczyszczenie z różnego typu negatywnych emocji – np. arteterapia wykorzystuje plastyczne, muzyczne, literackie i teatralne formy wyrazu. Uczeń poddany terapii np. przez formę plastyczną (rysunek, grafika, malarstwo, rzeźba itp.), jest w stanie przeżyć i doświadczyć swoich emocji poprzez formę plastyczną, bez bezpośredniego wyrażania swoich emocji (dedykowana w szczególności dla uczniów, którzy zmagają się z lękami, depresją, występują u nich inne zaburzenia afektywne, nerwica, uzależnienia, problemu rodzinne, traumy, trudne obciążające przeżycia, straty itp., a przy tym posiadają trudności z ekspresją swoich myśli i uczuć drogą werbalną);
- godzina wychowawcza „*Zaufaj mi*” – prowadzenie zajęć z pantomimy, gdzie głównym celem jest integracja i budowanie zaufania;
- *techniki relaksacyjne* mające na celu odreagowanie zmęczenia, stresu oraz uspokojenia – zajęcia prowadzone przez jogina/ osobę uczącą jogi/ relaksacji